

Renæssance, sult og autoritær kapitalisme i Etiopien

Ligesom andre afrikanske stater følger Etiopien en udviklingsmodel med fokus på statens stærke rolle. Det østafrikanske land gennemfører ambitiøse nationale vækstplaner, og dæmningsprojektet på Nilen 'Grand Ethiopian Renaissance Dam' markerer landets nye moderne æra. Renæssancekampagnen forbinder nutidens økonomiske politik med Etiopiens glørværdige fortid og symboliserer landets udvikling og transformation til modernitet som er drevet af regeringspartiet EPRDF. På trods af høj vækst udtrykker etiopiere dog ofte skepsis over for de aktuelle udviklingsprojekter, og mange føler sig ikke inkluderet i den økonomiske vækst.

ANE CECILIE HESS-NIELSEN

Cand.soc i Internationale Udviklingsstudier,
skriver for Politiken, Magasinet Udvikling
og Weekendavisen

Afrika ser mod øst

I løbet af det seneste årti har høje vækstrater og øgede udenlandske investeringer til det afrikanske kontinent givet anledning til den populære opfattelse, at det tidligere så 'håbløse kontinentet' var på vej til at blive det næste store globale økonomiske kraftcenter. Narrativet om 'Africa Rising' præsenteres i internationale medier (Time Magazine, 2012; The Economist, 2011; BBC, 2013) og fremmes af Den Afrikanske Udviklingsbank og Verdensbanken (AfDB, 2013; World Bank, 2015). Flere af de buldrende afrikanske vækstøkonomier, eller populært 'de afrikanske løveøkonomier', såsom Rwanda, Mozambique og Etiopien, er blandt de hurtigst voksende økonomier i verden, og regeringerne fokuserer på udviklingsmodeller inspireret af Østasien. I løbet af en relativ kort periode i 1970'erne og 1980'erne oplevede en række østasiatiske stater en bemærkelsesværdig vækst og forbedringer af befolkningers levestandarder gennem en øget industrialisering og beskæftigelse under autoritære eller illiberale styreformere (Leftwich, 1995).

I Afrika begyndte flere politikere at se mod de Østasiatiske udviklingsmirakler i kølvandet på deres negative erfaringer med at følge neolibérale udviklingsmodeller i løbet af 1990'erne. På trods af skiftende paradigmer, både politisk og forskningsmæssigt, forblev den økonomiske rådgivning til afrikanske regeringer stort set uændret gennem årtier. Flere afrikanske lande

havde oplevet massive gældskriser og var efter vestligt forbillende pålagt good governance-modellen. Vækst skulle skabes og investeringer tiltrækkes ved hjælp af en transparent økonomisk forvaltning, et uafhængigt retsvæsen samt styrkelse af den private ejendomsret og formelle erhvervsorganisationer (Vaughan & Gebremichael, 2011). For at modtage international økonomisk støtte skulle udviklingslande implementere strukturtilpasningsreformer, der indebar besparelser på de offentlige finanser, øget frihandel samt privatisering. Svage stater kunne dog sjældent gennemføre de omfattende reformer. Samtidig viste det sig, at kriterierne for god regeringsførelse ikke nødvendigvis var de samme som betingelserne for økonomisk vækst. I stedet for at udhule staten ved at følge de strenge Washington Consensus-politikker¹ begyndte afrikanske stater i stigende grad at overveje om de i stedet måske kunne lære af de 'asiatiske tigerøkonomier?' (Ferguson, 2006; Leftwich, 1995). Med blikket rettet mod Asien udfordres den universelle good governance-tilgang til udvikling til fordel for statens stærke rolle og et fokus på klientelisme og uformelle institutioners bidrag til økonomisk vækst. Flere udviklingsøkonomer (Kellsall, 2008; Booth, 2012; Halper, 2012) hævder nu, at illiberale styreformere ikke nødvendigvis står i modsætning til udvikling og økonomisk vækst. Sydkorea var fx for 30 år siden på niveau med Ghana, men er i dag i verdens økonomiske top. I løbet af det sidste årti er afrikanske relationer til Kina desuden blevet

NOTE 1 En opfattelse om succesfuld makroøkonomisk politik for udviklingslande formuleret i 1990'erne af Den Internationale Valutafond (IMF), USA's finansministerium og Verdensbanken.

intensiveret. Kina har investeret kraftigt i den private sektor og i infrastruktur og er i dag den tredjestørste handelspartner på kontinentet. Den kinesiske succes med en kapitalistisk udvikling inden for et illiberal system (kommunisme) har i disse år stor indflydelse på afrikanske eliter, hvor man beundrer de hurtige industrialiseringsprocesser.

Denne artikel giver indsigt i autoritær kapitalisme i Etiopien. Jeg starter med en litteraturgennemgang om autoritære regimer og forskningsmæssige skift i relation til demokratisering. Derefter ser jeg på Etiopiens politiske kendetegn samt landets historiske baggrund. Artiklen reflekterer over regimets holdbarhed og konsekvenserne af den autoritært-kapitalistiske styreform. Jeg hævder, at den autoritære kapitalisme ikke ser ud til at kunne løse Etiopiens grundlæggende udviklingsproblemer, og at modellen i højere grad kommer regimet end den brede befolkning til gavn.

Transition og demokratisering?

Ligesom i resten af verden fejede der i 1900'erne en bølge af demokratisering og optimisme hen over det afrikanske kontinent (Diamond & Plattner, 2014). To årtier efter Fukuyamas diagnose om 'the end of history' må flere forskere dog i dag erkende, at der ikke i nogen betydelig grad ses konsoliderede demokratier i Afrika (Matfess, 2015, s. 182), og afrikakendere, iagttagere og politikere står ofte tilbage med en følelse af forvirring med hensyn til karakteren af regeringsførelse i det moderne Afrika. Nogle iagttagere og politikere fastholder, at de afrikanske demokratier er i 'transition', mens andre hævder, at regimernes påskud om 'forandring' blot er et middel til opretholde systemerne, som de er. 'Hybridregimer' (systemer, hvor borgerne reelt er afskåret fra rettigheder, selvom der finder valg sted) er i stand til at kombinere autoritære styreformers med en demokratisk facade uden en reel overgang til demokrati. Der er snarere tale om en overgang væk fra demokrati. Reformers, der ofte mangler enhver form for politisk substans, bliver redskaber til at styrke grebet om civilsamfund i forsøget på at fastholde magten (Carothers, 2002).

Inden for den politologiske forskning har flere nu brudt med ideen om 'transition' og interesserer sig i stedet for de autoritære staters evne til at overleve (Albrecht & Schlumberger, 2004). For at opretholde magten er regimerne nødt til at kontrollere alle dele af samfundet: politik, økonomi, medier og det offentlige rum. Der anvendes direkte magtanvendelse til dette formål, herunder fængsling og fysisk vold mod politiske modstandere, ligesom modstandere tvinges i eksil. Desuden begrænser regimer ofte den politiske konkurrence ved lov, ved at manipulere valg, eller ved at styre pressen og medierne til at sikre fuldstændig dominans af det offentlige rum. På den måde forhindrer regimer, at alternative diskurser får medvind. Endvidere bruger regimerne 'co-optering' af eliter, idet man søger at omdanne politiske modstandere til loyale tilhængere. Endelig sikrer regimer deres magt ved tilsyneladende at følge internationale krav og systemer (Albrecht & Schlumberger, 2004, s. 376; Matfess, 2015).

Ny forskning om autoritære regimer og udviklingsøkonomi forholder sig kritisk til den måde, regimer præsenterer deres økonomiske data på (Magee & Doces, 2015; Jerven, 2015). Autoritære regimer overdriver ofte deres vækstrater når de rapporterer data til fx Verdensbanken, primært fordi diktaturer i modsætning til demokratier ikke har de indbyggede institutionelle begrænsninger, der kan minimere systematiske overdrevninger om økonomisk succes (Magee & Doces, 2015).

I praksis er vi i dag vidner til, at flere regeringer i Afrika slår ind på et spor, hvor vækst søges skabt gennem en kombination af kapitalisme og en illiberal styreform. Regimer formår at dyrke en økonomisk udvikling gennem udenlandske investeringer blandet med regeringsindgreb og en tæt kontrol med og begrænsning af civilsamfundet. Tilsyneladende ønsker en række autoritære regimer at fremme demokratisering, men man justerer også udenrigspolitikken for at aflede opmærksomheden fra internationale krav om reformer inden for 'good governance'. Når det kommer regimerne til gavn, benytter de således politikker fra begge sider af denne ideologiske kløft. Dette paradoks er særligt tydeligt i autoritære Etiopien.

Etiopisk renaissance

For at illustrere hvordan autoritær kapitalisme udspiller sig i det moderne Afrika, retter jeg nu blikket mod Etiopien, hvor økonomisk politik tilrettelægges ud fra et mix af tilsyneladende modstridende ideologier. I modsætning til næsten alle andre lande i Afrika har Etiopien aldrig været en koloni, men er opstået som resultat af kejserdømmets ekspansion i sidste del af 1800-tallet. Etiopien er det næstfolkerigeste land (85 millioner) i Afrika efter Nigeria (180 millioner) og et land, der historisk set har været forbundet med hungersnød, sult og fattigdom. Billederne af den omfattende hungersnød chokerede verden i 1980'erne. I dag oplever landet en betydelig økonomisk vækst, en vækst der hævdes at nå op mod 10,3 % gennem 2012-2014 (AfDB, 2015). Etiopien er nu i stigende grad blevet kendt for høj vækst baseret på kombinationen af en fri markedsideologi og en betydelig statslig indgriben i økonomien. På magten sidder partiet Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF), som er en koalition af fire regional- og etniskbaserede partier. Formelt set er de demokratiske institutioner på plads, og der afholdes regelmæssige valg, men samtidig har man et fastlåst og lammet civilsamfund, og staten har kontrol over stort set alle facetter af samfundet.

Etiopien portrætteres ofte som et 'transitionsland', et land i forandring (Aalen & Tronvoll, 2009). Implicit i denne karakteristik er ideen om, at den nuværende regeringsmetode uundgåeligt vil føre til demokratiet. Denne status giver regimet mulighed for at benytte det internationale samfunds støtte efter eget behov; det internationale bistandssystem, udenlandske investeringer og militære partnerskaber dyrkes efter behov, mens demokratiseringsprojekter og initiativer fra internationale og lokale menneskerettighedsorganisationer forbliver stærkt underudviklede, forbydes ved lov eller undgås helt (Human Rights Watch, 2010; Easterly, 2013).

Ligesom andre afrikanske stater, som fx Rwanda og Mozambique, følger Etiopiens regering en udviklingsmodel inspireret af østasien, med middelklassen i fokus som en potentiel drivkraft for vækst. Med en ambitiøs vækstplan, første del af den såkaldte 'Growth and Transformation Plan', planlægger Etiopien at blive et middelindkomstland i 2020-2023 (GTP, 2010). Vækstplanen lægger særlig vægt på landbrug, udvikling i landdistrikterne, industri, infrastruktur, social udvikling, klimarobusthed, samt demokratisering og god regeringsførelse. Man har desuden igangsat massive udviklingsprojekter, blandt andet dæmningsprojekter, der forventes at give Etiopien en betydelig energidækning, samt fremme fødevarerikkerhed og styrke etiopisk eksport af strøm til nabolandene.

I begyndelsen af 2011 annoncerede den nu afdøde premierminister Meles Zenawi (1955-2012) det største etiopiske udviklingsprojekt hidtil, nemlig 'The Grand Ethiopian Renaissance Dam'. Dæmningen bygges på den Blå Nil ca. 40 km fra grænsen til Sudan i det vestlige Etiopien og udgør det hidtil største dæmningsprojekt i Afrika (New York Times, 2014). Renæssancedæmningen er et populistisk projekt, et massivt offentligt mobiliseringsprojekt, og symbolikken er stærk. Referencerne til den 'etiopiske renæssance' blev indledt ved landets årtusindeskift (i 2007 efter etiopisk kalender baseret på koptisk kalender) og er i dag allestedsnærværende på politiske plakater, bannere, i TV og ved fejringen af statslige helligdage (Orslowska, 2013). Ved indgangen til det nye årtusinde blev den nye æra for Etiopien markeret, en æra med udvikling, fremskridt og modernitet. Renæssancesymbolikken baserer sig også på en større panafrikansk idé om afrikansk genrejsning efter kolonitiden, men er konstrueret til at passe i en etiopisk sammenhæng. Symbolikken er stærkest omkring dæmningen, der sættes i forbindelse med en glørværdig fortid, nemlig historien om Axum Riget, der havde sin storhedstid frem til begyndelsen af 600-tallet. Dette rige betragtes bl.a. som fødestedet for den etiopiske stat. Dæmningen kommer derfor til at afspejle en klar historisk evolution, fortiden, nutiden og fremtiden for Etiopien forenet i ét udviklingsprojekt. Renæssancekampagnen forbinder med andre ord nutidens økonomiske politik til en historisk epoke, som siges at have formet nationen (Orslowska, 2013, s. 310). Samtidig symboliserer Renæssancedæmningen hele den 'transformation', som Etiopien befinder sig i, og som er drevet af partiet EPRDF. Man forventer en genfødsel, der vil gøre landet rigt, magtfuldt og uafhængigt ligesom i fortiden.

For at forstå den nuværende politiske situation i Etiopien, må man forstå landets regeringsførelse siden 1990'erne. I 1991 kom EPRDF til magten sammen med Tigray People's Liberation Front (TPLF) efter 16 års væbnet guerillakamp mod det siddende militærregime, primært udkæmpet i Etiopiens nordlige landdistrikter. Forud for revolutionen havde oprørsgruppen TPLF, der kæmpede mod det Sovjet-støttede Derg-regime, desuden sikret sig vestlig støtte og opbakning, med løfter om at skabe demokrati og indføre menneskerettigheder i landet. Dette var under den kolde krig, hvor de ideologiske fronter mellem USA og Sovjet var trukket skarpt op. Centralt i den etiopiske revolution stod den nu afdøde premierminister

Meles Zenawi. Da EPRDF kom til magten, tog man skarp afstand fra årtiers undertrykkende regimer, monarki og socialistisk diktatur, og fokuserede på demokrati og de etniske gruppers frihed til selvbestemmelse. Spørgsmålet om organisering af nationaliteter (etnicitet og etniske tilhørsforhold) blev set som den egentlige årsag til Etiopiens politiske og økonomiske 'underudvikling' i tiden før 1991 (Hagmann & Abbink, 2012). Man bevægede sig væk fra et centralt domineret bureaukratisk system til en mere decentral forvaltning, et etnisk bestemt føderalt system, for at skabe en repræsentativ stat for alle de forskellige etniske grupper. Der er over 80 etniske grupperinger i Etiopien, hvoraf amhara- og oromo-folket, somaliere og tigrays er nogle af de største. Baseret på de etniske grupper, og efter EPRDF's behov opdelte man landet i 9 regioner. Formelt set giver forfatningen vide rammer for regionalt og lokalt selvstyre i de etniske regioner, herunder ret til brug af gruppernes sprog og kulturel frihed, som et bevidst forsøg på at bryde, hvad der opfattes som århundreders amharisk dominans under monarkiet. Gennem EPRDF's nu 25 år ved magten har regeringen dog i realiteten udelukkende taget større skridt i retning af centralisering ved bl.a. at styre landets regioner og co-optere regionale eliter, dvs. omdanne politiske modstandere til loyale tilhængere af EPRDF-regeringen (Hagmann & Abbink, 2012). Samtidig tilegnede landets premierminister Meles Zenawi sig mere magt over den etiopiske stat. Meles Zenawi prægede etiopisk politik i mere end to årtier, og han arbejdede hårdt for at opretholde det politiske system, etnisk føderalisme, han selv var med til at skabe (Tadesse, 2012, s. 1). Hans karakter og magtbase er afgørende for at forstå den politiske magt og skiftende politiske diskurser i Etiopien fra 1991 frem til i dag, hvor EPRDF ledes af hans efterfølger premierminister Hailemariam Desalegn. Gennem Meles Zenawis regeringstid blev magten mere personlig, og da han gik bort stod han som indbegrebet af staten, nationen samt ideologien for EPRDF. Meles Zenawi huskes som en autokrat, men også som en leder der ændrede Etiopiens image, nationalt, regionalt og internationalt (Tadesse, 2012, s. 1).

Valget i 2005 blev et vendepunkt i Meles Zenawi politiske karriere, og det førte til markante ændringer i hans holdning til civilsamfundet og den økonomiske politik. Valget endte i blodige sammenstød med oppositionen, og det kom bag på den siddende EPRDF-regering, at den ikke havde befolkningen bag sig. I mere end ti år havde regimet søgt legitimitet og opbakning fra befolkningen, primært fordi de havde afskaffet det undertrykkende Derg-regime. EPRDF-regeringen havde lovet nye tider, men de unge i byerne var utilfredse og bl.a. frustrerede over arbejdsløshed (Aalen & Tronvoll, 2009). På trods af international kritik og skepsis om valgresultatet fastholdt EPRDF magten efter valget, og fra da af fokuserede partiet nu udelukkende på en autoritær populistisk politik, og skabte nye former for mobilisering af civilbefolkningen til sit politiske projekt.

Regimet var blevet udfordret fra alle sider og måtte derfor komme op med en ny strategi for at fastholde legitimitet. Man måtte nu vise sig effektiv på andre områder end demokrati og menneskerettigheder, som man havde lovet siden 1991, men

endnu ikke indfriet (Hagmann & Abbink, 2012). Der blev fokuseret massivt på landets udvikling, og med henvisning til østasiatiske udviklingsmodeller erkendte regimet, at befolkningen og det internationale samfund måtte tolerere en vis grad af autoritær ledelse som en komponent i en udviklingsproces, der ville bringe hurtig vækst og modernitet til folket. I stedet for demokrati og medbestemmelse ændrede regimet således holdning og retorik og angav nu underudvikling som det egentlige problem i landet. Den nye retorik lød 'fattigdom er vores fjende' (Kefale, 2011, s. 3). Man søgte at skabe en udviklingsorienteret, vækstbaseret, positiv og fremadrettet atmosfære i Etiopien. Denne nyorientering passede godt til internationale forventninger til et uland som Etiopien. Internationale bistandsdonorer ønsker ofte hurtige og håndgribelige resultater, helst i kraft af korte udviklingsprogrammer. Det er svært at vente på ofte langsomme demokratiseringsprocesser. Hurtig økonomisk vækst derimod passer godt til kortsigtede projekter, hvor donorer kan se resultater (Easterly, 2013). Siden 2005 har Etiopien udviklet et tæt forhold til de vestlige donorer og er blevet en af verdens største modtagere af international bistand (Feyissa, 2011). 'Udvikling' blev den nye statsideologi i Etiopien, og regeringen iværksatte omfattende udviklingsplaner inden for infrastruktur, byggeri, bolig, sundhed, landbrug, udvikling af landdistrikter, fattigdomsbekæmpelse og forebyggelse af arbejdsløshed gennem små virksomheder. I 2010 fremsatte man en femårig vækstplan med det formål at gøre Etiopien til et middelindkomst land i 2020-2023 (GTP 2010, s. 21). Internationalt, især blandt forskere og intellektuelle, vandt Meles Zenawi respekt og modtog ros fra blandt andre økonomen Joseph Stiglitz (Stiglitz, 2002). På talerstolen var Meles Zenawi overbevisende i sin argumentation om at statens rolle bør forblive stærk i et udviklingsland og han beundrede de hurtige industrialiseringsprocesser i Asien.

Kontinuitet

Man kunne tro, at sammenblandingen af tilsyneladende modstridende ideologier og styreform, kombinationen af kapitalisme og autoritære politiske mønstre er noget nyt i Etiopien. Det er det ikke. Besættelsen af modernitet, hurtig udvikling og enorme udviklingsprojekter er heller ikke et nyt fænomen i Etiopien. Siden Kejser Haile Selassies tid (1892-1975), endda tidligere, har regenter i Etiopien formået at benytte politikker fra begge sider af den ideologiske kløft til at opretholde magten og til at styrke deres position lokalt og internationalt.

Kejser Haile Selassie var stærkt inspireret af moderniserings-teori (Clapham, 1988). Den enevældige kejser var fascineret af USA og indledte en industrialiseringsproces baseret på markedsøkonomi og iværksatte omfattede reformer af uddannelsessystemet. I sin samtid stod han som et ikon for fremdrift i Etiopien, som et symbol på en moderne diplomat, der moderniserer sit folk, og samtidig som et ikon for afrikansk udvikling, uafhængighed og stolthed i internationale sammenhænge. Ofte forstår man dog, at Haile Selassie var mere elsket i udlandet end i sit eget land (Donham, 1999; Clapham, 1988).

Da det socialistiske Derg-regime overtog magten ved revolutionen i 1974, blev kejserens moderniseringsprojekt afvist. Haile Selassies autoritære styreform, monarkiet, feudalismen og markedsøkonomien blev præsenteret for offentligheden som den egentlige årsag til landets underudvikling, hvor den eliteorienterede politik kun kom en lille del af befolkningen til gode (Donham, 1999). I stedet var Derg-regimet inspireret af Sovjetunionen, og man indledte jordreformer efter et kommunistisk princip. Omfattende fejlslagne udviklingspolitikker og udbredt hungersnød underminerede dog troen på dette styre og i slutningen af 1980'erne begyndte Mengistu (diktator under Derg-regimet) at bevæge sig væk fra socialismen (Donham, 1999).

Post 1991-regeringen i Etiopien baserede sit politiske projekt på opgøret med tidligere tiders regeringsmønstre og forføjede udviklingspolitikker. Etiopiens fortid, både under det socialistiske militærstyre og monarkiet, blev nu præsenteret for offentligheden som 'mørke tider'. EPRDF/TPLF befriede landet fra diktatur, undertrykkelse, hungersnød og underudvikling. Gennem EPRDF's snart 25-års regeringstid har man evnet at ændre, tilpasse og forny det politiske projekt for at fastholde magten. EPRDF/TPLF var netop kommet til magten i 1991, da man ændrede partiets marxistiske retorik, som man havde benyttet til at mobilisere de fattige bønder i bjergene, til en retorik om menneskerettigheder og demokrati, der var mere velegnet til at opnå vestlig anerkendelse og støtte til revolutionen mod det Sovjet-støttede militærregime (Donham 1999, s. 182; Tadesse, 2012).

EPRDF blander ideologier efter behov og formår at tilpasse sig nye omstændigheder. Partiet betragter fortsat sig selv som den bedste garant for modernitet og udvikling i Etiopien (Vaughan & Gebremichael, 2011, s. 31; Hagmann & Abbink, 2012, s. 586; Bach, 2012). Det mest markante skifte skete som nævnt efter valget i 2005, hvor man omformulerede sit politiske program og påtog en eksplicit autoritær kapitalisme efter Østasiatisk forbillede. Men modellen synes også at dele mange ligheder med fortidens moderniseringsprojekter i Etiopien. Visuelt og retorisk fokuserer den nuværende politiske kampagne ligesom propagandaen under Derg-regimet på 'kamp', 'udvikling' og 'fremskridt'. Efter sovjetisk tradition blev store plakater, billeder og portrætter af Mengistu opført på regeringsbygninger, pladser og foran partikontorer (Clapham, 1988, s. 79). I dag hænger Meles Zenawis portræt på stort set alle offentlige kontorer, og han fejres som en national helt, der lagde strategien for Etiopiens moderne fremtid (Tadesse, 2012).

Selvom den økonomiske politik i Etiopien har ændret sig radikalt i løbet af de sidste århundreder, fra Haile Selassies feudalisme til Derg-regimet og Mengistus socialistiske udviklingsmodel til EPRDF's ofte lidt slørede udviklingsvision, har modernisering altid stået i centrum (Kefale 2011, s. 2; Clapham, 2006). Men i forsøget på fremskridt og bekæmpelse af underudvikling har magthaverne ofte implementeret politikker, der først og fremmest har haft til formål at demonstrere og tjene den siddende statsmagt (Clapham, 2006, s. 110).

Utilfredshed, ulighed og korrupcion

Selvom de makroøkonomiske tal i dag ser lovende ud for Etiopien (AfDB, 2015), føler mange etiopiere sig ikke omfattet af den økonomiske vækst og det nuværende politiske projekt. Social ulighed, korrupcion, stigende fødevarerpriser og ungdomsarbejdsløshed er blandt de udfordringer og realiteter, som en stor del af befolkningen oplever. Om end det anerkendes, at den etiopiske regering og EPRDF har formået at skabe reelle forbedringer inden for sundhed, uddannelse og infrastruktur, hersker der en dyb bekymring over stigende sociale ulighed, inflation og tab af købekraft. Det kræver som oftest partimedlemskab, loyalitet, eller en anden direkte forbindelse til partiet, hvis man ønsker at drage fordel af den nuværende økonomiske politik.

Menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch betegner det etiopiske regime som et af de mest undertrykkende i Afrika (Human Rights Watch, 2010). Ved parlamentsvalget i 2015 vandt regeringspartiet en jordskredssejr og satte sig på samtlige de 442 pladser i parlamentet. Opposition fik ikke én eneste plads i parlamentet og hævder, at oppositionspolitikere blev forfulgt og chikaneret i løbet af valgkampen (Bloomberg, 2015).

Flere etiopiere udtrykker skepsis over de aktuelle udviklingsprojekter (Easterly, 2013). I 2014 og 2015 var der store protester og optøjer i forbindelse med implementeringen af den såkaldte 'master plan,' der skulle udvide hovedstaden Addis Ababas territorium til de omkringliggende landbrugsarealer i Oromia-regionen. De protesterende frygtede stigende fattigdom, idet lokale landmænd ville blive tvangsflyttede fra deres jord (Human Rights Watch, 2016). Mindst 140 etiopiere blev dræbt og flere hundrede såret under protesterne. Den etiopiske regering har desuden modtaget hårdt kritik for sine storstilede jord-leasing politikker, der tvinger tusindvis af etiopierne til at forlade deres jord, eksempelvis i den sydvestlige Gambella-region. Der er ofte udbredt skepsis i forhold til de massive udviklingsprojekter, der ligesom tidligere moderniseringsprojekter under monarkiet og det socialistiske Derg-regime ikke formåede at løfte de brede masser i landdistrikterne ud af fattigdom (Hagmann & Abbink, 2012).

I dag oplever Etiopien en omfattende fødevarerkrise. Mod slutningen af 2015 udeblev regnen, og i de værste ramte områder oplevede nogle etiopiske bønder at udbyttet fra høsten var 90% ringere end normalt. Tørken er den værste i Etiopien siden 1980'erne, og ifølge FN betyder denne humanitære krise, at mindst 15 millioner mennesker har behov for fødevarerhjælp (UNOCHA 2016). På trods af en påstået tocifret økonomisk vækst gennem det seneste årti, lever mere end 20 millioner

etiopiere under fattigdomsgrænsen (UNDAF 2010-2016), og næsten 10 procent af befolkningen er stadig kronisk sårbare over for fødevarer-sikkerhed, hvilket gør dem afhængige af fødevarerprogrammer.

Om end der ses fremskridt, må Etiopien i 2016 således fortsat betragtes som et af de fattigste og mest sårbare lande i verden. Tiden vil vise, om EPRDF er bedre polstret til at løse en så massiv udfordring og trækker landet ud af fattigdom og hungersnød.

Konsolidering

Internationalt præsenteres fortællingen om Etiopien oftest som en afrikansk succeshistorie. Der ses ikke noget større incitament fra donorlandenes side, især ikke fra USA, til at kræve højere standarder om bedre regeringsførelse og menneskerettigheder fra den etiopiske regering (Feyissa, 2011) – først og fremmest fordi Etiopien er en relativt stabil stat. Etiopiens naboer er det urolige Somalia, Adenbugten og det borgerkrigshærgede Sydsudan, og Etiopien er en værdifuld partner, politisk og økonomisk på Afrikas Horn. I en tid, hvor man ser Mellemosten og dele af Nordafrika i kaos, ønsker USA og Europa at opretholde stabilitet, og man vil ikke risikere politisk uro og borgerkrig, hvis man presser magtfulde grupper og fratager autokrater deres privilegier. Desuden er Etiopien et glimrende eksempel på, at stabilitet og økonomisk vækst ikke nødvendigvis genereres af et liberalt demokratisk styre.

Men det rejser udviklingsmæssige spørgsmål, når vestlige donorer ofrer den rettighedsbaserede tilgang til bistand, og dermed reelle ambitioner om at fremme demokrati og menneskerettigheder. I bestræbelserne på at se hurtig økonomisk vækst kan donorerne blive indirekte medskyldige i at holde afrikanske autokrater ved magten. Det skaber desuden en teknokratisk holdning til bistand, hvor udvikling forstås som en teknisk øvelse, der kan overkommes blot med økonomisk vækst uden at inkludere borgere. Denne teknokratiske tilgang tjener først og fremmest autokraterne (Easterly, 2013).

På det afrikanske kontinent er man inspireret af den etiopiske model. Succeshistorien om Etiopien og den autoritære kapitalismes umiddelbare holdbarhed vil formentlig blot tilskynde flere afrikanske autokrater til at ændre deres politiske mønstre efter denne regeringsmodel. Men for størstedelen af afrikanske befolkninger synes hverken good governance-princippet eller den autoritære kapitalisme ideel.

LITTERATUR

- Aalen, Lovise & Tronvoll, Kjetil (2009) 'The End of Democracy? Curtailing Political and Civil Rights in Ethiopia', *Review of African Political Economy* Vol. 36, No. 120, pp. 193-207.
- Albrecht, Holger & Schlumberger, Oliver (2004) 'Waiting for Godot: Regime Change without democratization in the Middle East', *International Political Science Review* Vol. 25, No. 4, pp. 371-392.
- African Development Bank (AfDB) (2013) *The Middle of the Pyramid: Dynamics of the Middle Class in Africa*, (online) www.Afdb.org/en/ [Sept, 2013]
- African Development Bank (AfDB) (2015) *Ethiopia Economic Outlook*
- Bach, Jean-Nicolas (2012) 'Abyotawi Democracy: Neither Revolutionary Nor Democratic, a Critical Review of EPRDF's Conception of Revolutionary Democracy in Post-1991 Ethiopia', *Journal of Eastern African Studies*, Vol. 5, Issue 4.
- BBC Africa Debate (2013) *Africa Rising – Can The Middle Class Drive Growth?* Podcast, 30 June, 2013.
- Bloomberg News (2015) 'Ethiopia Declares Election a Success Amid Claims of Harassment', 25 maj, 2015.
- Booth, D. (2012) *Development as a Collective Action Problem: Addressing the Real Challenges of African Governance*, London, ODI.
- Carothers, Thomas (2002) 'The End of the Transition Paradigm', *Journal of Democracy* Vol. 13, No. 1.
- Clapham, Christopher (1988) *Transformation and Continuity in Revolutionary Ethiopia*, 2. edition, Cambridge: Cambridge University Press.
- Clapham, Christopher (2006) 'Ethiopian Development: The Politics of Emulation', *Commonwealth & Comparative Politics* Vol. 44, No. 1, pp. 108-118.
- Donham, Donald L. (1999) *Marxist Modern – An Ethnographic History of the Ethiopian Revolution*, California: University of California Press
- Diamond, Larry & Plattner, Mark F. (2014) *Democratization and Authoritarianism in the Arab World*, Johns Hopkins University Press.
- Easterly, William (2013) *The Tyranny of Experts*, Basic Books, New York.
- Ferguson, J. (2006) *Global Shadows: Africa in the Neoliberal World Order*, Durham and London, Duke University Press.
- Feyissa, Deriye (2011) 'Aid Negotiation: The Uneasy Partnership between EPRDF and the Donors', *Journal of Eastern African Studies* Vol 5, No. 4, pp. 788-817.
- Hagmann, Tobias & Abbink, Jon (2012) 'Twenty Years of Revolutionary Democratic Ethiopia 1991-2011', *Journal of Eastern African Studies* Vol. 5, Issue 4.
- Halper, S. (2012) *The Beijing Consensus: Legitimizing Authoritarianism in Our Time*. New York: Basic Books.
- Human Rights Watch (2010) *One Hundred Ways of Putting Pressure: Violations of Freedom of Expression and Association in Ethiopia*, New Work.
- Human Rights Watch (2010) *Development without Freedom: How Aid Underwrites Repression in Ethiopia*, New Work.
- Human Rights Watch (2016) *Dispatches: Arrest of Respected Politician Escalating Crisis in Ethiopia*, New Work.
- Jerven, Morten (2015) *Africa: Why Economists Get it Wrong*, African Arguments, Zed Books, London.
- Kefale, Asnake (2011) *Narratives of Developmentalism and Development in Ethiopia: Some preliminary explorations*, Nordic Africa Institute.
- Kelsall, Tim (2008) *Going with the grain in African development?* Discussion Paper No. 1, June, Africa Power and Politics Programme (APPP).
- Leftwich, A. (1995) 'Bringing politics back in: Towards a model of the developmental state', *Journal of Development Studies* Vol. 31, No. 3.
- Magee, Christopher S. P. & Doces, John A. (2015) 'Reconsidering Regime Type and Growth: Lies, Dictatorships, and Statistics', *Bucknell University, International Studies Quarterly* Vol. 59, pp. 223-237.
- Matfess, Hilary (2015) 'Rwanda and Ethiopia: Developmental Authoritarianism and the New Politics of African Strong Men', *African Studies Review* Vol. 58, No. 2, pp. 181-204.
- Ministry of Finance and Economic Development (2010) *Growth and Transformation Plan (GTP)*, Addis Ababa, Ethiopia.
- The New York Times* (2014) 'Dam Rising in Ethiopia Stirs Hope and Tension', 11. December, 2014.
- Orzłowska, Izabela (2013) 'Forging a nation: the Ethiopian millennium celebration and the multiethnic state', *Nations and Nationalism*.
- Stiglitz, Joseph (2002) *Globalization and its discontents*, New York.
- Tadesse, Medhane (2012) 'Meles Zenawi and the Ethiopian State', *Current Analyst*, October 2012, p. 1.
- Vaughan, Sarah & Gebremichael, Mesfin (2011) *Rethinking Business and Politics in Ethiopia*, Africa Power and Politics Programme (APPP), Report 2.
- The Economist* (2011) 'Africa's Hopeful Economies: The sun shines bright', 3 December, 2011.
- Time Magazine* (2012) 'Africa Rising', 3 December, 2012.
- UN Country Team in Ethiopia (2011) *United Nations Development Assistance Framework (UNDAF) Action Plan 2012 – 2015*.
- UNOCHA (2016) *Ethiopia – Synopsis of HRD 2016*, presented to Geneva 7 December 2015-07 Dec 2015.
- World Bank (2014) 'Africa Rising: A Tale of Growth, Inequality and Great Promise', Washington, 14. april, 2014.